

GAZETA TRANSILVÂNIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVŪ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA” IEȘE ÎN FIECARE ȚI.

ANULŪ XLIX.

SĂ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNCIURILE:

O seriă garmondă 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Sorteori nefrancați nu se primesc. — Manuscripte nu se retrămîț.

N° 27.

Luni, Marți 4 (16) Februarie.

1886.

Corbulă albă între Unguri.

II

BrașovŪ 3 (15) Februarie.

Ce a Țisă LudovicŪ Mocsary de s'au sculatŪ toți Ungurii din dietă în contra lui? Susținut'a elŪ ore, că domnia exclusivă a rasei maghiare nu pŵte avé în acestŪ statŪ nici cea mai mică îndreptățire, fiindcă calcă în picioré principiile de egalitate și de libertate, pe cari trebuie să se întemeeze ori ce statŪ constituționalŪ progresistŪ? Țis'a elŪ ore, că a sositŪ timpul ca Maghiarii să repareze nedreptatea strigătoare la ceriu, ce i-au făcut'o poporului românŪ despoiandu-lŪ de tŵte drepturile sale naționale? Pretins'a elŪ dela guvernulŪ ungurescŪ ca să presente câtŪ mai curândŪ camerei deputaților din Pesta unŪ proiectŪ de lege pentru modificarea legii electorale în Transilvania, ca să se pŵtă bucura în viitorŪ și Românii transilvănienii de dreptulŪ electoralŪ, celŪ mai cardinalŪ din tŵte drepturile cetățenilorŪ unui statŪ constituționalŪ? Cerut'a ore Mocsary ca regimulŪ și parlamentulŪ ungurescŪ să chibzuéscă împreună pe ce cale se pŵte împăca populaținea precumpénitoré a Transilvaniei și decă nu este timpulŪ supremŪ să se concheme dieta Transilvaniei, pe basa legii electorale, ce va trebui să fiă modificată în sensulŪ dreptății și alŪ echității, cu scopŪ ca acestă dietă să revisuéscă legea de uniune și să pŵtă încheia unŪ pactŪ cinstitŪ și durabilŪ cu Ungaria?

NimicŪ din aceste n'a susținutŪ și n'a pretinsŪ d-lŪ LudovicŪ Mocsary. ElŪ nu s'a atinsŪ de nici unulŪ din „stêlpii” supremației maghiare și n'a reclamatŪ pe séma naționalitățilorŪ nici celŪ mai micŪ dreptŪ politicŪ-naționalŪ. De ce s'a repețitŪ dér cu tŵte astea asupra lui întréga haită Tisaistă și Apponyistă și chiar și membrii partidei stângeré extreme, între ai căreia fruntași s'a numératŪ și se numéără densusulŪ?

Nu credemŪ că va cuteza vr'unulŪ din șovinisti să nege, că d-lŪ LudovicŪ Mocsary este MaghiarŪ cu trupŪ și sufletŪ și celŪ puținŪ totŪ așa de bunŪ patriotŪ ca d-lŪ Tisza și ca comitele Apponyi, și éráși nu credemŪ că vr'unulŪ din cei ce în modŪ demonstrativŪ au desaprobatŪ cuvintele lui pronunțate în ședința dela 6 Februarie a camerei ungare, va avé curagiulŪ să susțină, că Mocsary s'ar fi înțelesŪ cu „agitații” naționalitățilorŪ și ar voi să împiedece libera dezvoltare și progresare a culturéi maghiare în acestŪ statŪ.

Dér LudovicŪ Mocsary este unŪ omŪ politicŪ deșteptŪ, care calculéază cu factori reali, nu idealii, elŪ își iubescé patria cu deplinŪ devotamentŪ, nu numai sub condiținea, ca tŵtă viața de pe întinsulŪ ei hotarŪ să fiă maghiară; Mocsary aspiră sincerŪ la înflorirea, bunăstarea, libertatea și independența Ungariei, și de aceea tŵte sofismele unui Tisza, Apponyi, Szilagyii și Iranyii nu suntŪ în stare a-lŪ face să uite, că în acestŪ statŪ mai trăsescŪ afară de poporulŪ maghiarŪ și alte popóre, cari contribué și ele la a lui susținere cu avere și sânge; tŵte strigările și protestările șoviniște nu potŪ să suprimé în pepulŪ sêu îngrijirea, că ce va fi de patria sa decă forța brutală îi va înstrăină aceste puternice colóne ale existenței, ale libertății și ale independenței sale și decă ea în ora pericolului n'ar mai pŵte conta cu deplină încredere la devotamentulŪ și iubirea de jertfă a miliónelorŪ de Nemaghiari, ce o constitué ađi împreună cu ginta maghiară.

Ce a Țisă dér LudovicŪ Mocsary?

Inima'mi saltă de bucuriă — Țise elŪ cătră conaționalii sêi din dietă — vedéndŪ ce progrese mari amŪ făcutŪ pe tărémulŪ instrucției publice și nu potŪ decătŪ să dorescŪ din sufletŪ înaintarea și înflorirea câtŪ mai mare a culturéi maghiare; o profundă îngrijire mă cuprinde însé, când trebuie să vedŪ că totŪ ceea ce se face, se face

numai pentru cultura maghiară, ear nimicŪ pentru cultura cetățenilorŪ nemaghiari; a sositŪ, credŪ, timpulŪ ca, după ce naținea maghiară a făcutŪ atâta pentru limba sa, să acă acum și în interesulŪ NemaghiarilorŪ.

Eată aici în puține cuvinte exprimate cele mai primitive exigențe ale înțelepciunii de statŪ, care, cu durere vedemŪ, le lipsescé cu desevêșire actualilorŪ guvernânți și legislatori ai Ungariei. LudovicŪ Mocsary a rêsturnatŪ cu logica sa nemăiestrită, cu argumentaținea sa temeinică și cu concluziunile sale acomodade stărei reale a lucrurilor întrégulŪ sistemŪ de sofisme și teorii sucite ale politicilorŪ de șablónă, cari conducŪ ađi destinele Ungariei. ElŪ a vorbitŪ nu ca amicŪ alŪ naționalitățilorŪ și mai puținŪ ca dușmanŪ alŪ MaghiarilorŪ, ci ca unŪ omŪ de statŪ cu mintea neturburată de patimă și îngrijatŪ de viitorulŪ patriei sale.

Ceea ce nelinistescé așa de multŪ și de viu pe LudovicŪ Mocsary nu este atătŪ faptulŪ, ce l'a constatatŪ în introducerea vorbirei sale, după care între tŵte scoliile susținute de statŪ nu există nici măcarŪ una, a căreia limbă de propunere se nu fiă exclusivŪ cea maghiară, câtŪ mai multŪ experiența, ce a făcut'o, că prevederile sale dela 1879 se implinescŪ, și precum s'au exprimatŪ în declarațiile lorŪ cele mai noué d-nii Tisza, Apponyi și soți, curentulŪ șovinistŪ tinde a delătura și legile dela 1868, ce-i mai stau în cale, legitimându-se printrînsele aspirațunile de cultură propriă națională ale NemaghiarilorŪ.

„Nu este nimicŪ mai ușorŪ — Țise Mocsary — decătŪ să găsimŪ pretecsŪ, ca să revocămŪ așa numitele drepturi din legea de naționalitate, nimicŪ mai ușorŪ, decătŪ ca să imputămŪ naționalitățilorŪ, că abuzéază de aceste drepturi.”

Șovinisti, în orbia lorŪ, pretindŪ că Mocsary prin acestă a voitŪ să recunoscă îndreptățirea aspirațunilorŪ naționalitățilorŪ. Par'că aceste aspirațuni, ca să pŵtă exista, arŪ avé trebuința de aprobarea sêu de reprobarea corifeilorŪ maghiari din dietă!

Ce rêtăcire, ce părere mărginită! Ce multŪ se deosibescŪ înaltele vederi ale lui Mocsary de despotica și ridicula pretensiune a lui Desideriu Szilagyii, ca cetățenii nemaghiari din acestă patriă să se hrănescă cu preținsele drepturi din legea de naționalitate, dér numai sub condiținea ca acea hrană să n'o mistuéscă pentru propria întărire, ci numai și numai pentru întărirea naționei maghiare.

O remonstrațione.

De lêngă MuréșŪ, Februarie 1886.

Onorate d-le RedactorŪ! Noi preoții, și toți ómenii de bine împreună cu noi, amŪ fostŪ totdeuna nutriți de firma credință, că regimulŪ — după chemarea sa — este datorŪ să promoveze binele și fericirea nu numai a fiă-cărui cetățenŪ, ca individŪ singuraticŪ, ci și — mai vêrtosŪ — a corporațiilorŪ morale, între cari, veđi bine, cea de întéiu este biserica.

Durere însé, că experiența de tŵte Țilele ne dă totŪ mai numeroșe probe despre contrariulŪ. Departe este de noi silința guvernului, poreclitŪ constituționalŪ, de a se îngriji de înaintarea și fericirea noastră, căci elŪ nu ne dă nici baremi aceea, ce prin lege ni s'a decretatŪ și este datorŪ să ne dé, ba printr'unŪ despotismŪ și printr'o ingerință de totŪ cutezătoare a începutŪ a ne despoia totŪ mai multŪ de drepturile ce le aveamŪ. Acum și libertatea și autonomia bisericeii, uniculŪ tesaurŪ ce ne-a mai rémasŪ neatacatŪ și pe care chiarŪ și sub cele mai grele timpuri l'amŪ posedatŪ, ni-o vedemŪ amenințată prin ingerința străină și nimicitoare. Étă ce se întâmplă:

ÎnaltulŪ ministerŪ alŪ cultelorŪ — sub pretestŪ ca nu cumva matriculele parohiale să se piérdă prin focŪ sêu altă incidentŪ de asemenea natură — a cerutŪ măritelorŪ ordinariate metropolitane și episcopescé, ca acestea să îndruméze preoțimea subordonată lorŪ, ca începéndŪ

din anulŪ 1886 matriculele să le facă și lucreze în două esemplare. Nu multŪ după acestă numai că ne pomenimŪ cu unŪ cercularŪ dela Prea Ven. ConsistorŪ MetropolitanŪ din BlașiŪ, Țcu data 26 Decemvre 1885 Nr. 3722, care era adresatŪ cătră întregŪ clerulŪ archidiecezanŪ și prin care ni se comunicase cererea Escel. Sale d-lui ministru de culte, din 13 Nov. Nr. 28,862, în care se dispune: ca în sensulŪ art. de lege XXIII din 1827 și a ordinației consiliului locotenențialŪ reg. ungurescŪ din 15 Martiu 1862 Nr. 10,394: — tŵte organele, cărora este încredințată ducerea protocoelorŪ matriculari, suntŪ îndatorate și strinsŪ obligate a duce matriculele în două esemplare, din care unulŪ, la finea fiă-cărui anulŪ, să-lŪ depună la arhivulŪ jurisdicției, de care se ține comuna respectivă. Controla esecutării acestei înalte ordinației Esc. Sa d-lŪ Ministru a încredințat'o organelorŪ administrației politice, cari suntŪ îndrumate a aréta din casŪ în casŪ numele aceloră, cari nu o arŪ implini cu esacitate, pentru ca în contra acestora să validiteze prescrierea legii citate, dispunéndŪ, ca pregătirea matriculelorŪ în două esemplare să se facă pe speșele celui neglijentŪ.

Acéstă este porunca ministrului, ce ni s'a împărțitŪ noué preoțilorŪ din partea Prea Veneratului ConsistorŪ respectivŪ prin cercularulŪ 52 de sub datulŪ mai susŪ ȚisŪ și prin acestă ingerință străină ne vedemŪ vătămăți în autonomia afacerilorŪ nôstre bisericescé, ne aflămŪ vătămăți în dreptulŪ nostru, pentru că prin ea se calcă în picioré ordinaținea regéscă din 24 Maiu 1825, nr. 13,162, care dispune și recunoscé, că protocoalele matriculare stau sub suprema inspecțione a EpiscopilorŪ diecesani.

Nu mai în biserică își mai află sêrmăna noastră turmă scutință și mijlocŪ pentru a mai puté cevași înainta pe tărémulŪ culturéi sale, și étă că acum lupii stau să între și în acestŪ unicŪ sanctuarŪ a poporului românŪ. Noi nu înțelegemŪ pretestulŪ sub care voescŪ ei s'o facă acestă, deórece protocoalele matriculare nu credŪ să fi fostŪ arse și pierdute, decătŪ cu privilegiulŪ vandalismului din 1848—9, când prin insurgenți se prefăceau în cenușă nu numai casele preoțilorŪ, ci și bisericile românescé. Nu este pretestulŪ acesta decătŪ o momélă, deórece îngrijirea matriculelorŪ parohiale se făcea cu destulă precauțione din partea Prea Ven. nostru ConsistorŪ metropolitanŪ, care desŪ de timpuriu luase dispozițunile de lipsă în cauza acestă. AltulŪ este însé scopulŪ ce se urmăresce și acesta e: să páséscă printr'o porțită laterală în sanctuarulŪ bisericeii, spre ce prin acestă s'a și făcutŪ pasulŪ începătorŪ. Și să nu fiă profetice vorbele mele, dér mă temŪ că nu va trece multŪ, ba pŵte chiar și în anulŪ viitorŪ, numai că ne vomŪ pomeni odată cu blanchete matriculare făcute pe ungiură și atunci vomŪ fi gâtat'o apoi cu independența bisericeii nôstre.

Datorința de a ne îngriji pentru delăturarea acestui pericolŪ vehementŪ este mai vêrtosŪ a noastră, a RomânilorŪ, pentru că deși dispoziținea ministrului de culte se întinde și asupra bisericeii altorŪ naționi și confesiuni, dér și aici apare, că cei puși la gônă suntemŪ mai vêrtosŪ numai noi Românii, căci pe când reformațiilorŪ, de exemplu, ordinaținea acestă, cu privire la pregătirea în duplu a matriculelorŪ, li se impune numai pentru viitorŪ, pe atunci noi suntemŪ excepționali, căci noué ni s'a impusŪ a face acestă și pe anulŪ 1885.

FiindŪ după lege proprietarulŪ acestorŪ matricule bisericeii, căreia i se cuvine prin urmare și dreptulŪ exclusivŪ de a le Conserva și dispune în privința aceloră, măritele consistóre cu dreptŪ cuvântŪ arŪ puté să páséscé în contra acestei ingerințe streine și necompetente, căreia pentru casulŪ de față îi se face destulŪ, decă matriculele se vorŪ conserva la archiva Metropoliei, unde se conservă și socotelele bisericescé și scolastice, cari de asemenea se pregătescŪ în câte două esemplare, și apoi la cerere se dau estrase autentice.

Nici că se pŵte afla o mai potrivită cale pentru a satisface provocărei ministrului de culte, precum ș legii, care dispune: că orginalulŪ matriculelorŪ nu este iertatŪ a-lŪ estrada niménuui, sub nici unŪ cuvântŪ, nici chiarŪ ministrului, — ci numai copia autentică. Tot așa dis-

pentru băeții lucrătorilor din acele proprietăți. Părinții români privesc cu mare bucurie la școala ce se va înființa în curând — Vrei să știi „Ellenzékule,” că Kulturregyletiții privesc cu mare bucurie. Nu umbra cu șoldal!

—x—

Se plânge „Ellenzék,” că în școlile săsesce din Brașov nu se propune limba maghiară și atrage atențiunea ministrului de instrucțiune asupra acestor școle. Rău o rodă la inimă pe minunația sa școlile nemaghiare.

—x—

Se dice că marele duce Nicolae, prințul de coronă rusească, în curând are să se logodască cu fiica principelui de Muntenegru.

—x—

Proprietate literară. Cutezanța contrafăcătorilor din România a ajuns la culme. O tipografie din București, a domnilor Thiel & Weiss, cari, spre onoarea națiunii noastre făcându, nu sunt nici „Români de origine streină” nici „streini de origine română”, ci nise „streini de origine streină”, au publicat în zilele aceste edițiunea a treia a unui Dicționar portativ germano-român de Theochar Alexi, fără scirea și voia autorului, care tocmai și el prepară o nouă edițiune prelucrată și augmentată a dicționarului său. Domnii Thiel & Weiss au retipărit dicționarul d-lui Theochar Alexi, cu toate că acesta își rezervase dreptul, prin o clausă pusă pe esemplarele primei edițiuni, de a urmări conformu legii cel resemplăru, ce nu va purta subsemnătura sa. Dér veneticii nemți au crezut că trăesc în satul lui Cremene, ér nu în capitala unei țeri civilizate, ei au crezut, că pot jefui pe un autor de róle muncii sale, că nimeni nu-i va pute opri și încă mai puțin pedepsi. S'au înșelat însé, căci codicele penale românească prevédă asemenea casuri și le pedepsesc. Domnul Theochar Alexi denunțându casul primului procuror dela parchetul tribunalului Ilfov, s'a și intentat proces penal pentru delictul de contrafacere domnilor Thiel & Weiss. La timpul său vom publica sentința adusă în acest proces, astăzi vom termina avertisându pe domnii librari să nu se ocupe de debitul acestor dicționare contrafăcute, căci ar risca a fi nise complici ai contrafăcătorilor lor. În interesul apărării drepturilor de autor, rugăm pe toți confrății nostri dela presa română a se interesa de acest cas.

Recruța în Basarabia.

„Telegraful” din București a primit din Chișineu o corespondență datată 24 Ianuarie, din care reproducem următoarele:

Dilele trecute s'a isprăvit, în fine, în totă Basarabia de jos, adică în cele trei județe alipite de Rusia după hotărîrea tratatului din Berlin, recruța pentru acest an. Șiți bine, că prin manifestul împăratului Alexandru al II, populațiunea Basarabiei de sud a avut privilegiul de a nu da recruți în decurs de 5 ani de zile; acest privilegiu a fost apoi prelungit prin manifestul de urcare pe tronul al M. Sale împăratului Alexandru III. În fine, iată că s'a isprăvit favoarea dăruită, și fiii Basarabiei sudice sunt chemați sub drapel.

Nu vă voi povesti peripețiile recrutării, scenele dureroase, ce sunt inerente tributului de sânge, mai cu seamă când acest tribut se face în împrejurări istorice fatale. Raportul comisiei de recrutare emite cea mai

bună părere despre rezultatul operațiunii; estragă din acest raport următoarele câteva linii, cari ne vor da o idee precisă despre opiniunea Rușilor, în ceea ce privește populațiunea basarabească: „Procentul tinerilor respinși la recruța a fost de 12 la sută, adică mult mai inferior rezultatului dobândit în guvernămintele Podolsk, Herzon, Ekaterinoslav.” După aceste și mai multe considerațiuni, comisiunea conchide prin a plasa Basarabia la locul 7 pe scara grafică a Rusiei militare. Vorbind în special despre județul Cahul, comisiunea se plânge, că n'a găsit în acest județ cărțile matriculare, cari precum se crede, au fost séu distruse séu transportate undeva, după alipirea județului la imperiul rus. Din această cauză, a trebuit să se facă un recensimânt, care a servit de basă la recrutare.

Recruții din totă Basarabia pentru contingentul 1886 au dat 7,980 tineri, cari toți sunt clasați în regimentele de infanterie din guvernămintele Estlandei și la Caucaș.

Despărțirea a fost dureroasă, tristă. Popolațiunea orașelor Cahul, Ismail și Bolgrad a petrecut pe fii săi până la hotările comunelor.

Teatru, musică, declamațiune și danț.

Sécele, 31 Ianuarie v. 1886.

Serata declamatorică-musicală, arangeată de tinerii meseriași români din Sécele, la 18/30 Ianuarie a. c. în Cernat, a reușit peste așteptare. Tote punctele programei au fost bine executate, ceea ce dovedește mult zel și energie în tinerii meseriași. Cu deosebire „Cântecul haiducului” cântat „solo” a făcut un bun efect. Costumul pitoresc național al d-lui Băzarea, având mijlocul încins cu șerpar, în care erau două pistole haiducesc și la mână o pușcă, ér pe cap purta căciula cu penă de curcan, pe lângă aceste, cu vocea plăcută și puternică de bariton a secerat multe aplauze din partea publicului. „Mama Anghelușă”, canțonetă, reprezentată prin d-lă A. Frateșu a fost asemenea foarte bine primită. D-lă învățator Frateșu este un om îndămnatic la toate și ca în toate altele și aci și-a sciut arăta dexteritatea. Totu așa dexter s'au arătat în declamațiune bravii noștri studenți pedagogici Bărlădan, Condor și Lascăr și Constantin Decusar, cari sunt domiciliți aici în Sécele la maestrul argășitor Dumitru Pană, ca ucenici. Cântările corale au fost bine studiate. „Latina gintă” însé a fost prea grea pentru un cor începător. La toate aceste a pusă coronă jocul cel frumos „Călușarul”, din care s'au executat numai 6 figuri, și „Bătuta” cu 12 figuri. Frumósă impresie a făcut prezentarea călușerilor în mijlocul sălei, venind doi cu doi sub marșul lui „Mihai”. Acesta este prima reprezentațiune eșită din sinul Săcelenilor, căci până acum numai învățatorii făcú câte o petrecere în Sécele. Publicul român din Săcele n'are decât să se bucure de astfel de întreprinderi, ér noi rugăm pe părintele Vasile Domșa, care a luat inițiativa și s'a ostenit cu instruirea tinerilor meseriași, să continueze ceea ce a început și să lucre într'acolo, ca toți meseriași și negustorii români din Sécele să formeze o reuniune, căci în Sécele sunt mulți meseriași și reuniunea lor ar aduce mult folos progresului meseriilor și industriei noastre naționale.

Mai mulți participanți.

*

Petroșeni, 10 Februarie n. 1886.

Balul Român din Petroșeni, ce s'a arangiat la 1 Februarie 1886 st. v. în localul d-lui Karol Pichler,

mulțamită publicului, care a luat parte și ne-a sprijinit, a avut un succes neașteptat, cei mai mulți dintre oșpeți au fost de alte confesiuni. În pauză s'a cântat „Sus Opincă” și după aceea au urmat danțurile renumite române „Bătuta” și „Călușarul” jucate de 10 junii români, cam dela 20—24 ani, toți măestrii. Când intrară doi câte doi în sală, gândea că sunt toți de o mamă, așa lucea tricolorul de pe costumele cu care erau îmbrăcați, ér musica cânta marșul lui „Mihai Vitezul”. Și publicul a fost surprins de această noutate, ce în Petroșeni nu s'a mai vădit niciodată. Nu auțai alta decât: Vivat! Să trăescă! Eljen! și aplauze. În durata jocului damele le aruncau buchete de flori. La încetarea jocului merse d. Vots Otto din Puiu și d. V. Dombora, noar în loc, și deteră mâna la conducătorul jocului Toma Frățile, dicându că sunt pe deplin mulțamiți. Publicul de bucurie a rămas întreg până în revărsat de ziua la petrecere, și când plecărăm toți ne-am esprimat dorința să ne vedem cu rëndu la o așa petrecere. — Cu părere de rău sunt însé silitu a spune, că pré onor. d. Stefan Radicu, protopop gr. cath. din loc, precum se aude din mai multe părți a fost rugat, ca să ia parte activă în comitet, dér domnia sa s'ar fi esprimat, că parte activă în comitetu nu va lua, dér la balu va merge. Domnia sa însé nu numai că n'a luat parte la balu, dér și preoților și învățătorilor din cercul d-sale le-a interzis d'a lua vre-unul parte la petrecere, și așa s'a și întâmplat. Așa conducătorii avem noi Români. Apoi să le fiă de bine. —

Un participant.

BIBLIOGRAFIA.

Până în 1-a Aprilie a. c. va eși de sub tipar și să pôte abona cu 55 cr. esemplarul „Cura naturală”, séu metodul curei cu apă rece a tuturor morburilor, compuse după autori practici și date sigure, de Grigoriu T. Miculescul în B. Szarvas comitatul Békés. Cartea e împărțită în 3 părți, — partea 1-a tracteză despre principiul și mijlocele curei, cauzele morburilor, alimentarea peste tot, evaporarea corpului și influențele rele, — cauza sucurilor balóse. Patim de stomach și de nervi. Imbrăcăminte, asudatul și pachetarea, precum și modul esoperării acestora. Scaldele, preumblarea, beutul apei; bóle colerice și tiphus. Partea 2-a. Normativu, diferitele scalde și esoperarea lor. Partea 3-a cuprinde toate morburile, cari se pot cu succesu siguru cura, și metodul curei. Dintre morburile se amintesc: totu soiul de sgărciuri și convulsii de stomach, inflamațiuni și aprinderi, morburile mueresc, morburile de piele, aprinderi de plămâni, nervosități, scarlat, riă, scrofule, tusă, friguri, idropică, bóle venerice séu siphilitice, buboi și umflături, gangrena, bóla angleză, tubercule, sclintituri, degerături, reumatism, emoroide și altele, cari aci nu se pot înșira.

Să pôte deadreptul dela autoru procura prin asemnățiuni postale. În librării cartea va costa 80 cr. v. a. — Colectanții dela 8 esemplare primesc alu nouălea gratis.

Mulțamită publică.

Pentru cordiala participare din partea concetățenilor nostri români la înmormentarea scumpei noastre mame Anna Pellionis, își esprimă cea mai sinceră mulțamită.

Jalnicii rēmași în viață.

Editoru: Iacob Mureșianu.

Redactoru responsabilu: Dr. Aurel Mureșianu.

cu gazu ilu găsimu pe la anul 1804 în America, pe la 1814 în Anglia, la 1817 în Franța și 1826 în Germania, așa că pe la anul 1850 avéu mai toate orașele mai mari europene și americane lumină cu gazu aerianu. Avantajele luminatului cu gazu aerianu față de luminatul cu oleuri constau în intensitatea cea mare a luminei, și în raportu cu efectul luminei, putem dice și în estinătate. Afară de aceea, nu e de desconsiderat ușurința cea mare de a avé la momentu lumină. Ușurința provine parte din simplitatea lampelor, parte din divisibilitatea aprópe nemărginită a gazului. Cu avantajul din urmă — cu divisibilitatea — între gazul chiar și lumina electrică, despre care voiesc a vorbi mai în deosebi în următoarele rânduri.

Lumina electrică se nasce prin aceea, că se transformă electricitatea în căldură. Trecend curențul electricu printr'un corp, întâmpină în calea sa o rezistență mai mare séu mai mică. Acesta depinde dela natura și dela dimensiunile corpului respectiv. Să luăm de exemplu două sirme de aramă de lungimea unui metru, însé de o grosime diferită. Curențul electricu va străbate mai ușor prin sirma grósă, și cu multu mai greu prin cea subțire. Căldură și ca urmare lumină se nasce totdeauna când e silitu curențul electricu a trece printr'unu pēt, unde rezistența e foarte mare. Acestu locu se va încălzi așa de tare, încatu devine luminos.

O sirmă subțire și scurtă supusă influenței unui curențu destul de puternic se încădește și se topesc. Sirma o luăm scurtă, pentru ca să concentrăm încălzierea într'unu locu câtu se pôte de mic.

Luăm doi cărbuni ascuțiți și îi intercalăm în curențul electricu. Acesta va străbate calea sa fără ca să observăm ceva. Depărțim însé nișel cărbunii, atunci rezistența e foarte mare, fiindu electricitatea silită să trecă prin aer. Vêrfurile cărbunilor se încădeșc și devin luminoase. Dela unu cărbune se desfac pârțicele mici și sbóra la celălaltu, și la o distanță favorabilă se naște o flacără foarte intensivă în forma unui arc. Acestu arc de lumină s'a numit la începutu arculu lui Davy, éră acum se numesc arcu voltaicu (nemtesce Bogenlicht).

Acesta flacără a aflatu Englesul Davy, în anul 1813, la una din lucrările sale electro-chemice, unde folosea o baterie de 2000 elemente. Lumina, despre care e vorba, este cea mai intensivă din toate luminile, abstracți făcend de lumina sórelui. Foucault și Fizeau au măsurat intensitatea arcului voltaicu și au găsit o egală cu $\frac{1}{3}$, fiindu intensitatea sórelui=1. Lumina lunei este abia a 100,000 parte din lumina arcului voltaicu. Lumina magnesiului e a 260 parte. Lumina lui Drummond a 1000 parte.

În aceste două exemple aflăm bazele, pe care se

intemeiază cele două sisteme principale de lumină electrică, adică lumina electrică incandescentă și lumina cu arcu voltaicu.

Cu toate că lumina electrică e cunoscută de vre-o 70 ani, totuși ea nu s'a putut aplica într'unu mod mai general până în timpul mai nou, și anume din 2 cauze: întâiu pentru că trebuiau baterii mari, a căroru întreținere costa enorm, și alu doilea pentru că cărbunii se consumau și distanța devenea mai mare, curențul mai slab și lumina înceta.

Astăzi însé aceste greutăți sunt cu totul delăturate. Curențul electricu nu lă mai producem prin bateriile uricioase și scumpe, ci prin putere mecanică, prin mișcarea, prin munca, care o execută atât puterea apei cât și a vaporului.

Lampel cu arcu voltaicu încă sunt de cătră cei mai celebri mecanici astfel construite, că se regulă ele pe sine, adică cărbunii se apropiă séu se depărțeză, după cum cere existența arcului voltaicu.

În privința lampelor observu, că numărul lor se suia peste 1000. Pe timpul esopițiunei electrice din Paris, din tóma anului 1881, esistau 600 patente franceze. Aceste lampe, cu totă variațiunea lor, se pot însé reduce la 2 grupe, adică: lampe incandescente și lampe cu arcu voltaicu. Între acestea 2 putem intercala așa numitele lampe cu contactu, fiindu că formeză puntea de trecere.

Cursul la bursa de Viena
din 14 Februarie st. n. 1886

Rentă de aur 4%	102 60	Bonuri croato-slavone	103 75
Rentă de hârtie 5%	94 25	Despăgubire p. dijma de vin ungh.	98 75
Imprumutul căilor ferate ungare	152 50	Imprumutul cu premiu ungh.	118 70
Amortisarea datoriei căilor ferate de osti ungh. (1-ma emisiune)	99 25	Losurile pentru regularea Tisei și Segedinului	123 50
Amortisarea datoriei căilor ferate de osti ungh. (2-a emisiune)	113 50	Renta de hârtie austriacă	84 75
Amortisarea datoriei căilor ferate de osti ungh. (3-a emisiune)	104 70	Renta de arg. austr.	84 75
Bonuri rurale ungare	104 50	Renta de aur austr.	113 40
Bonuri cu cl. de sortare	104 50	Losurile din 1860	140 30
Bonuri rurale Banat-Timis	104 —	Acțiunile băncii austro-ungare	868 —
Bonuri cu cl. de sortare	104 75	Act. băncii de credit ungh.	307 25
Bonuri rurale transilvane	104 50	Act. băncii de credit austr.	299 50
		Argintul — Galbini împărătesci	5 93
		Napoleon-d'or	10 03
		Mărci 100 imp. germ.	62 90
		Londra 10 Livres sterlinge	126 45

Bursa de București.

Cota oficială dela 31 Ianuarie, st. v. 1886.

	Cump.	vând.
Renta română (5%)	89 1/2	90 1/2
Renta rom. amort. (5%)	94	94 1/2
convert. (6%)	86 1/2	87 1/2
Impr. oraș. Buc. (20 fr.)	—	—
Credit fonc. rural (7%)	102	102 1/2
" " (5%)	97	85 1/2
" " urban (7%)	85 1/2	97 1/2
" " (6%)	—	—
" " (5%)	81 1/2	82 1/2
Banca națională a României	—	—
Ac. de asig. Dacia-Rom.	—	—
" " Națională	—	—
Aur contra bilete de bancă	15 3/4	16 1/2
Bancnote austriace contra aur.	2.00	2.03

Câștig rentabil!

Persoane din orice clasă statornice, cari ar dori să se ocupe cu vânzarea în rate a losurilor de Stat și cu prime autorizate prin lege, se angajază cu condițiuni foarte bune o casă de bancă de primul rang din Budapesta; pe lângă puțină activitate se poate aștepta la

UNŢ PROFITŢ

lunar de fl. 100 până 200.

Ofertele cu arătarea ocupațiunii de până acum sunt a se adresa: 5-6 Dum

La Rudolf Mosse, Wien, sub „J. 1150“.

Correspondențe numai în limba germană.

PROFITŢ RENTABILŢ!

Pe lună fl. 100-200 de câștigat.

1-3

CONCURSU.

Pentru unŢ învățatorŢ suplentŢ la școla gr. cat. română din Rebrišora pe timpulŢ anului școlasticŢ 1885/6 adevă 4 luni, fiindcă învățatorŢulŢ actualŢ devine pensionatŢ.

SalarulŢ pe acestŢ timpŢ va fi 20 fl. pe lună.

Doritorii de a dobândi acestŢ postŢ au așă înainta suplicile cu testimoniu de cualificațiune din limba maghiară a senatŢulŢ școlasticŢ din Rebrišora până în 28 Fevruariu.

Alegerea va fi în 1 Martie.

Rebrišora la 9 Fevruariu 1886.

Vasilii Costea,
not.

Stefanu PopŢ,
preot. ca președinte.

AvisŢ d-lorŢ abonați!

De ore ce multe din adresele, ce domnii abonați le insemnă pe couponulŢ mandatelorŢ postale, sŢu că nu suntŢ destulŢ de esacte, sŢu că nu se potŢ bine descifra, rugămŢ pe acei D-ni prenumerați, a cărorŢ adresă nu ar corăspunde, ca sŢe binevoiască a ne face câtŢ mai curândŢ cunoscută îndreptarea dorită și a scrie adresa câtŢ sŢe pôte mai lămuritŢ.

ADMINISTRAȚIUNEA „GAZ. TRANS.“

Abonamente la Gazeta Transilvaniei

se potŢ face cu începerea dela 1 și 15 ale fiecărei luni, mai ușorŢ prin mandate postale.

Adresele ne rugămŢ a ni se trimite esactŢ arătându - se și posta ultimă.

PREȚULŢ ABONAMENTULUI ESTE:

Pentru Austro-Ungaria:

pe trei luni	3 fl. —
„ șese luni	6 fl. —
„ unŢ anŢ	12 fl. —

Pentru România și străinătate.

pe trei luni	10 franci
„ șese luni	20 „
„ unŢ anŢ	40 „

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei.“

6-20

CANCELARIA NEGRUTIU

in Gherla.-Szamosujvár

deschide abonamentŢ pe anulŢ 1886 la:

„AMICULŢ FAMILIEI.“ Revistă beletristică și enciclopedică-literară — cu ilustrațiuni. Va eși în 1-a și 16-a și a unei în numerate 2-3 côle; și va publica poesii, romanuri, romane, schițe, piese teatrale, studii sociale, articlii științifice, ameli nunte de instrucțiune și distracțiune ș. a. PrețulŢ de abonamentŢ pe anulŢ întregŢ e 4 fl. — pentru România 10 franci — l. n. plătibili și în bilete de bancă și în timbre postale.

„PREOTULŢ ROMANŢ.“ Revistă bisericăscă, școlastică și literară. Va eși în broșuri lunare câte de 2 3/4 — 3 1/4 côle; și va publica articlii din sfera tuturorŢ științelorŢ teologice și între acestia mulțime de predice pe dumineci, serbători și diverse ocașuni, — mai departe studii pedagogice-didactice și științifice-literare. — PrețulŢ de abonamentŢ pe anulŢ întregŢ e 4 fl. — pentru România 10 franci — lei noi, plătibili și în bilete de bancă și în timbre postale.

— Abonați vorŢ primi unele premii de valoare și vorŢ putŢ procura cu prețuri foarte reduse tôte opurile din edițiunea noastră. —

COLECTANȚII PRIMESCU GRATIS TOT AL PATRILEA ESEMPLARIU.

TotŢ acolo au apărutŢ și se află de vânzare:

Biblioteca Săteanului Român. Cartea I. II. III. IV. cuprindŢ materii foarte interesante și amuzante. PrețulŢ la tôte patru 1 fl. — câte una deosebŢ 30 cr. Biblioteca Familiei. Cartea I. CuprindŢ materii foarte interesante și amuzante. PrețulŢ 30 cr.

Carmen Sylva. Prelegere publică ținută în salele gimnasiului din Fiume în 8XII. 1884, în limba maghiară și în 25|II. 1885 în limba italiană prin Vincentiu Nicora prof. gimnas. — Cu portretulŢ M. S. Regina României. PrețulŢ 15 cr.

Collecta de Recepte din economiă, industriă, comerț și chemiă, pentru economi, industriași și comercianți. PrețulŢ 50 cr.

Apologie. Discușuni filologice și istorice maghiare privitoare la Români, invederite și rectificate de Dr. Gregoriu Silasi. Partea I. Paul Hunfalvy despre Cronica lui Georg. Gabr. Sincai. PrețulŢ 30 cr. Renascerea limbii românești în vorbire și scriere invederită și apreată de Dr. Gregoriu Silasi. Broșura I. II. PrețulŢ fiecăreia e 40 cr. — Ambele împreună 70 cr. Poesii de Vasiliu Ranta-Buticescu. UnŢ volumŢ de 192 pagini cuprindŢ, 103 poesii bine alese și arangiate. PrețulŢ redusŢ (dela 1 fl. 20 cr.) la 60 cr.

Ifigenia în Aulida. Tragediă în 5 acte după Euripide tradusă în versuri de Petru Dulfu. PrețulŢ 30 cr. Ifigenia în Tauria. Tragediă în 5 acte, după Euripide tradusă în versuri de Petru Dulfu. PrețulŢ 30 cr. Branda sŢu Nunta fatală. Schițe din emigrarea lui Dragoșiu. Novelă istorică națională. PrețulŢ 20 cr. ElŢ trebuie sŢe însore. Novelă de Maria Schwartz, traducere de N. F. Negruțiu. PrețulŢ 25 cr. HermanŢ și Dorotea după W. de Goethe, traducțiune liberă de ConstantinŢ Morariu. PrețulŢ 50 cr.

Economia pentru școlele popor. de T. Rosiu. Ed. II. PrețulŢ 30 cr. PetulantulŢ. Comediă în 5 acte, după August Kotzebue tradusă de IoanŢ St. Șuluțiu. PrețulŢ 30 cr. Nu mŢ uita. Colecțiune de versuri funebre, urmate de iertațiuni, epitafia ș. a. PrețulŢ 50 cr. TesaurulŢ dela Petrosă sŢu Cloșca cu puii ei de aur. Studiu archeologicŢ de Dionisiu O. Olinescu. PrețulŢ 20 cr.

Indreptar teoretic și practic pentru învățământulŢ intuitivŢ în folosulŢ elevilorŢ normali (preparandiali), a învățatorilorŢ și a altorŢ bărbați de școlă, de V. Gr. Borgovanu, prof. preparandialŢ. PrețulŢ 1 fl. 70 cr.

MiculŢ mărgăritarŢ sufletescŢ. Cărticică de rugăciuni și cântări bisericăscă — frumosŢ ilustrată pentru pruncii școlari de ambe sexele. Cu aprobarea jurisdicțiunii sup. bisericăscă. PrețulŢ unui esempl. broșuratŢ e 15 cr., — legatŢ 22 cr., legatŢ în pânză 26 cr. — 50 de esempl. broșurate costau 6 fl., — legate 9 fl., legate în pânză 12 fl. — 100 esempl. broșurate 10 fl., — legate 17 fl. legate în pânză 22 fl. Cărticică de Rugăciuni și Cântări pentru pruncii școlari de ambe sexele. Cu mai multe icône frumoșe. PrețulŢ unui esemplarŢ trimisŢ franco e 10 cr., 50 esemplare costau 3 fl.; 100 esemplare 5 fl. v. a.

VisulŢ prea sântei vergure Maria a Născătoarei de Dumneșu urmatŢ de mai multe Rugăciuni frumoșe. Cu mai multe icône frumoșe. PrețulŢ unui esemplarŢ trimisŢ franco e 10 cr. 50 esemplare costau 3 fl.; 100 esemplare 5 fl. v. a.

— ManualŢ de Gramatica limbii române pentru școlele poporali în trei cursuri de MaximŢ PopŢ profesorŢ la gimnasiulŢ din NăsudŢ. PrețulŢ 30 cr. —